WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 16 grudnia 2008 r. *

W sprawie C-205/07

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Hof van Beroep te Gent (Belgia) postanowieniem z dnia 20 marca 2007 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 19 kwietnia 2007 r., w postępowaniu karnym przeciwko:

Lodewijkowi Gysbrechtsowi,

Santurel Inter BVBA,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, P. Jann, C.W.A. Timmermans, A. Rosas i K. Lenaerts, prezesi izb, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, J. Klučka i C. Toader (sprawozdawca), sędziowie,

* Język postępowania: niderlandzki.

rzecznik generalny: V. Trstenjak,
sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 20 maja 2008 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Santurel Inter BVBA przez H. Van Doorena, advocaat,

— w imieniu rządu belgijskiego przez L. Van den Broeck oraz C. Pochet, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez B. Stromsky'ego oraz M. van Beeka, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 17 lipca 2008 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 28–30 WE.

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko L. Gysbrechtsowi i spółce Santurel Inter BVBA (zwanej dalej „Santurel") w związku z naruszeniem prawa belgijskiego z zakresu sprzedaży na odległość.

Ramy prawne

Prawo wspólnotowe

3 Artykuł 6 dyrektywy 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 maja 1997 r. w sprawie ochrony konsumentów w przypadku umów zawieranych na odległość (Dz.U. L 144, s. 19) stanowi:

„1. W przypadku każdej umowy na odległość konsument może w terminie ustalonym na co najmniej siedem dni roboczych odstąpić od niej bez żadnych sankcji i bez konieczności podawania powodu. Konsument z tytułu wykonywania swego prawa odstąpienia od umowy nie może ponosić żadnych kosztów poza bezpośrednimi kosztami zwrotu towarów.

Terminy wykonywania tego prawa biegną:

— w przypadku towarów od dnia ich otrzymania przez konsumenta, jeśli wypełnione zostały obowiązki ustanowione w art. 5,

[…]

2. W przypadku gdy konsument wykonuje swoje prawo odstąpienia od umowy na mocy niniejszego artykułu, dostawca jest zobowiązany do zwrotu wpłaconych kwot bez dodatkowych kosztów. Konsument nie może ponosić z tytułu wykonywania swojego prawa odstąpienia od umowy żadnych opłat poza bezpośrednimi kosztami zwrotu towarów. Zwrot ten musi nastąpić niezwłocznie, jednakże najpóźniej w terminie 30 dni.

[…]”.

4 Artykuł 14 dyrektywy 97/7 jest sformułowany w następujący sposób:

„Aby zapewnić wyższy poziom ochrony konsumentów, państwa członkowskie mogą wprowadzić lub utrzymać w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą bardziej surowe przepisy zgodne z traktatem [WE]. W interesie ogólnym w poszanowaniu postanowień traktatu wspomniane przepisy mogą zawierać w miarę potrzeb zakaz obrotu na terytorium państw niektórymi towarami lub usługami, w szczególności produktami leczniczymi, przy wykorzystaniu umów zawieranych na odległość".

Prawo krajowe

5 Prawo konsumenta do odstąpienia od umowy jest uregulowane w art. 80 ustawy z dnia 14 lipca 1991 r. o praktykach handlowych, informowaniu i ochronie konsumenta, zmienionej ostatnio ustawą z dnia 5 czerwca 2007 r. (zwanej dalej ustawą o ochronie konsumenta).

6 Artykuł 80 § 3 ustawy o ochronie konsumenta stanowi:

„Nie uchybiając art. 45 § 1 ustawy z dnia 12 czerwca 1991 r. o kredycie konsumpcyjnym żądanie od konsumenta zaliczki lub zapłaty przed upływem terminu siedmiu dni na odstąpienie od umowy kredytu konsumpcyjnego w rozumieniu § 1 jest niedozwolone.

W przypadku skorzystania z prawa do odstąpienia od umowy w rozumieniu §§ 1 i 2 sprzedawca jest zobowiązany do bezpłatnego zwrotu kwot uiszczonych przez konsumenta. Zwrot ten powinien nastąpić najpóźniej w terminie 30 dni od odstąpienia od umowy.

Zakaz, o którym mowa w akapicie pierwszym, nie obowiązuje, jeżeli sprzedawca wykaże, że przestrzega przepisów ustanowionych przez Króla, dotyczących zwrotu kwot uiszczonych przez konsumenta".

7 Rozporządzenie królewskie, do którego odnosi się ostatni akapit tego przepisu, nie zostało dotychczas ustanowione.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

8 Santurel jest przedsiębiorstwem specjalizującym się w hurtowej i detalicznej sprzedaży suplementów żywnościowych. Dystrybucja jest w dużej mierze dokonywana „on-line" poprzez stronę internetową tej spółki, a zamówione produkty są następnie wysyłane do kupujących pocztą.

9 L. Gysbrechts jest założycielem tego przedsiębiorstwa i zarządza nim.

10 W 2001 r. powstał spór pomiędzy Santurel a jednym z jego klientów, p. Delahaye, zamieszkałym we Francji, ze względu na brak zapłaty za określone produkty, które zostały mu doręczone. W postępowaniu wszczętym przez spółkę przed vrederechter (sądem pierwszej instancji) w Dendermonde (Belgia) został wydany wyrok zaoczny przeciwko p. Delahaye.

11 Pan Delahaye wniósł w związku z tym skargę, podnosząc, że odesłał do Santurel omawiane produkty, nie przedstawiając jednak dowodu na tę okoliczność. W konsekwencji belgijskie organy kontroli wszczęły dochodzenie, w toku którego stwierdzono uchybienia obowiązkom pouczania o prawie do odstąpienia przewidzianym w ustawie o ochronie konsumentów. Santurel został poinformowany o tych uchybieniach oraz wezwany do przywrócenia sytuacji zgodnej z prawem.

12 Santurel dostosował w związku z tym informacje podane na swej stronie internetowej, wskazując między innymi, że zapłata za produkty powinna nastąpić w ciągu ośmiu dni po ich otrzymaniu. W zakresie produktów doręczanych w Belgii zapłata może zostać uiszczona przelewem bankowym, przekazem pocztowym lub kartą kredytową. W przypadku innych państw, jedynym akceptowanym środkiem płatniczym jest karta kredytowa. W każdym przypadku, gdy zapłata jest dokonywana kartą kredytową, klient powinien wskazać na formularzu zamówienia jej numer i datę ważności.

13 Uznając tę zmianę za niewystarczającą, organy kontroli oskarżyły Santurel i L. Gysbrechtsa, jako członka zarządu tej spółki, podnosząc popełnienie naruszeń przepisów dotyczących sprzedaży na odległość zawartych w ustawie o ochronie konsumentów. Naruszenia te dotyczyły w szczególności braku poszanowania przewidzianego w art. 80 § 3 tej ustawy zakazu żądania od konsumenta zaliczki lub zapłaty przed upływem terminu siedmiu dni roboczych na odstąpienie od umowy. Wedle organów kontroli wskazanie numeru karty kredytowej na formularzu zamówienia umożliwia spółce Santurel pobieranie zapłaty za produkty przed upływem siedmiodniowego terminu na odstąpienie od umowy, co sprzeciwia się wymogom przewidzianym przez prawo.

14 W postępowaniu karnym sąd pierwszej instancji w Dendermonde skazał spółkę Santurel i L. Gysbrechtsa na grzywnę w wysokości 1250 EUR od każdego z oskarżonych. Strony postępowania przed sądem krajowym złożyły apelację od tego wyroku do Hof van Beroep te Gent.

15 Hof van Beroep te Gent stwierdził, że zakaz przewidziany w art. 80 § 3 ustawy o ochronie konsumenta niesie ze sobą ryzyko dla sprzedawcy belgijskiego, polegające na tym, że będzie on miał trudności w uzyskaniu zapłaty za towary w przypadku doręczania ich klientom zamieszkałym w innych państwach członkowskich, co jest jeszcze bardziej prawdopodobne w przypadku niedużych kwot, których dotyczy sprawa przed sądem krajowym.

16 W tych okolicznościach sąd krajowy ocenia jako możliwe do obrony stanowisko Santurel i L. Gysbrechtsa, wedle którego omawiany zakaz stanowi nieuzasadnione utrudnienie w swobodnym przepływie towarów we Wspólnocie Europejskiej. W związku z tym sąd ten postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy belgijska ustawa z dnia 14 lipca 1991 r. o praktykach handlowych, informowaniu i ochronie konsumenta stanowi środek o skutku równoważnym, zakazany na podstawie art. 28–30 WE, w zakresie, w którym ta krajowa ustawa zawiera w art. 80 § 3 zakaz żądania od konsumenta zaliczki lub zapłaty w czasie biegu imperatywnego terminu na odstąpienie od umowy, wskutek czego rzeczywisty wpływ tej ustawy na wymianę handlową w kraju jest odmienny od jej wpływu na transakcje dokonywane z obywatelami innego państwa członkowskiego, i czy powoduje to powstanie rzeczywistej przeszkody w swobodnym przepływie towarów, chronionym na mocy art. 23 WE?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

Uwagi stron

17 Santurel podkreśla zasadniczo, że wykładnia przepisu spornego w postępowaniu przed sądem krajowym dokonywana przez organy belgijskie, wedle której zabronione jest, aby dostawca żądał od konsumenta numeru karty kredytowej w przypadku sprzedaży na odległość sprzeciwia się wymogom ustanowionym w art. 28–30 WE.

18 Powołując się na stwierdzenia zawarte w wyrokach z dnia 11 lipca 1974 r. w sprawie 8/74 Dassonville, Rec. s. 837, i z dnia 24 listopada 1993 r. w sprawach połączonych C-267/91 i C-268/91 Keck i Mithouard, Rec. s. I-6097, Santurel podnosi, że ustanowiony w spornym przepisie zakaz wpływa pod względem faktycznym przede wszystkim na wywóz towarów krajowych i stanowi w związku z tym zabroniony przez traktat środek o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych.

19 Zdaniem rządu belgijskiego art. 80 § 3 ustawy o ochronie konsumentów ma na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony interesów konsumentów, w zastosowaniu art. 14 dyrektywy 97/7. Wynika z tego, że wskazany art. 80 § 3 powinien być interpretowany jako nakładający na dostawcę obowiązek umożliwienia wyboru pomiędzy wieloma sposobami zapłaty, z których przynajmniej jeden umożliwi konsumentowi dokonanie zapłaty po upływie terminu na odstąpienie od umowy.

20 Ponadto zabezpieczone systemy płatności, uniemożliwiające pobranie zapłaty za towar przed upływem prawnie ustanowionego terminu na odstąpienie od umowy, są zgodne

z omawianym przepisem, ponieważ konsument korzystający z możliwości odstąpienia od umowy zachowuje swe bezwarunkowe prawo do otrzymania zwrotu kwoty uiszczonej za pośrednictwem instytucji płatniczej. Natomiast zwykłe oświadczenie, na mocy którego dostawca zobowiąże się do niepobierania kwoty przed upływem terminu na odstąpienie od umowy nie odpowiada wymogom ustawy o ochronie konsumentów.

21 Rząd belgijski wskazał również w tym kontekście, że w toku prac legislacyjnych znajduje się rozporządzenie królewskie, które w przyszłości będzie regulowało system dokonywania płatności w przypadku sprzedaży na odległość w taki sposób, że brak będzie ryzyka dla konsumenta i jednocześnie chroniony będzie dostawca. W ramach tego systemu konsument będzie przelewał kwotę stanowiącą cenę zakupu towarów na konto niezależnego podmiotu trzeciego, a po upływie terminu na odstąpienie od umowy kwota ta będzie przekazywana dostawcy.

22 Rząd belgijski przyznał w uwagach pisemnych, że sporny przepis ma skutek ograniczający w zakresie transakcji dokonywanych z osobami zamieszkałymi w innych państwach członkowskich. Jednakże jakkolwiek ryzyko dostawcy jest znaczące, przepis ten jest zgodny z prawem wspólnotowym.

23 Co się tyczy zgodności wskazanych przepisów z art. 28 WE, rząd belgijski podnosi, że sporny przepis nie stanowi środka o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w przywozie, ponieważ nie utrudnia dostępu do rynku belgijskiego w zakresie produktów importowanych. Przeciwnie, przepis ten stwarza sytuację mniej korzystną dla belgijskich podmiotów gospodarczych względem podmiotów gospodarczych z innych państw członkowskich, co nie sprzeciwia się wymogom art. 28 WE.

24 Gdyby jednak Trybunał uznał, że sporny przepis stanowi środek o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych, rząd belgijski ocenia, że środek ten byłby uzasadniony ze względu na ochronę konsumentów, a w szczególności ze względu na cel polegający na zagwarantowaniu im możliwości efektywnego korzystania z prawa do odstąpienia od umowy przewidzianego w art. 6 dyrektywy 97/7. Środek ten byłby jednocześnie proporcjonalny do zamierzonego celu. Zakaz żądania od konsumenta zaliczki lub zapłaty przed upływem terminu na odstąpienie od umowy miałby zagwarantować konsumentowi możliwość skutecznego wykonania prawa do odstąpienia od umowy poprzez uniknięcie sytuacji, w której trudności związane ze zwrotem uprzednio uiszczonych kwot zniechęcą go od wykonania tego prawa.

25 Co się tyczy zgodności spornego przepisu z art. 29 WE, rząd belgijski podkreśla, że wskazany przepis stosuje się w sposób nieróżnicujący do umów sprzedaży zawartych z osobami zamieszkałymi na terytorium belgijskim, jak i do umów z konsumentami zamieszkałymi w innych państwach członkowskich i w związku z tym nie ogranicza w szczególny sposób wywozu.

26 Co się tyczy zgodności z art. 28 WE Komisja jest zdania, że omawiany przepis dotyczy wszystkich podmiotów gospodarczych działających na rynku krajowym i z prawnego punktu widzenia dotyczy w ten sam sposób produktów krajowych i produktów importowanych. Do sądu krajowego należałoby zatem dokonanie oceny faktycznego wpływu na handel wewnątrzwspólnotowy. Komisja uważa, że jeśli przepis krajowy stanowiłby środek o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych, możliwe byłoby jego uzasadnienie ze względów ochrony konsumentów, i że byłby on proporcjonalny do zamierzonego, zgodnego z prawem celu.

27 Co się tyczy zgodności z art. 29 WE, Komisja podnosi, że sporny przepis nie stanowi środka o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego w wywozie, ponieważ w niniejszej sprawie nie chodzi o środek, którego celem lub skutkiem byłoby szczególne ograniczenie wywozu.

28 Podczas rozprawy Komisja podniosła jednak możliwość dokonania zmiany definicji środków o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w wywozie, aby objąć nią również środki, „które w konsekwencji ograniczają wywóz i prowadzą do odmiennego traktowania handlu krajowego w danym państwie członkowskim i wywozu". Wedle tej nowej definicji sporny przepis stanowiłby środek o skutku równoważnym, który mógłby zostać uzasadniony względami ochrony konsumentów, lecz nie odpowiadałby wymogom proporcjonalności.

Odpowiedź Trybunału

Uwagi wstępne

29 W pytaniu prejudycjalnym sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 28–30 WE sprzeciwiają się istnieniu przepisu takiego jak przepis sporny w postępowaniu przed sądem krajowym, dotyczącego sprzedaży na odległość, który ustanawia zakaz żądania przez dostawców zaliczki lub zapłaty przed upływem terminu na odstąpienie od umowy.

30 W tym kontekście należy wskazać, że z akt sprawy przekazanych Trybunałowi oraz z przedstawionych przed nim uwag wynika, iż L. Gysbrechts i Santurel zostali skazani w związku z tym, że żądali oni od konsumentów niezamieszkałych w Belgii numerów kart kredytowych przed upływem terminu na odstąpienie od umowy. Zgodnie bowiem z wykładnią spornego przepisu przyjętą przez władze belgijskie przy zawieraniu umowy na odległość dostawca nie może żądać od konsumenta numeru jego karty kredytowej, nawet jeśli zobowiąże się on, że nie skorzysta z niego w celu pobrania zapłaty przed upływem omawianego terminu.

31 Celem dostarczenia sądowi krajowemu wszystkich elementów wykładni prawa wspólnotowego, które mogą okazać się użyteczne dla wydania wyroku w zawisłej przed nim sprawie, niezależnie od tego, czy sąd krajowy podniósł daną kwestię w przedstawionym pytaniu (zob. wyrok z dnia 11 września 2007 r. w sprawie C-17/06 Céline, Zb.Orz. s. I-7041, pkt 29), należy zbadać zakaz, taki jak ten, o którym mowa w postępowaniu przed sądem krajowym, również w świetle wykładni dokonanej w sprawie przed sądem krajowym przez władze belgijskie, jak opisano w pkt 30 niniejszego wyroku.

32 Ponadto należy stwierdzić, że zakaz przewidziany w art. 80 § 3 ustawy o ochronie konsumenta jest objęty zakresem stosowania dyrektywy 97/7.

33 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wszystkie środki krajowe w ramach dziedziny będącej przedmiotem wyczerpującej harmonizacji wspólnotowej powinny być oceniane w świetle tych przepisów harmonizujących, a nie prawa pierwotnego (zob. wyrok z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie C-322/01 Deutscher Apothekerverband, Rec. s. I-14887, pkt 64).

34 Jednak w zakresie dotyczącym niniejszej sprawy dyrektywa 97/7 nie dokonała wyczerpującej harmonizacji. W tym względzie, jak wyraźnie stanowi art. 14 ust. 1 wskazanej dyrektywy, upoważnia ona państwa członkowskie do ustanowienia lub utrzymania w dziedzinie objętej tą dyrektywą bardziej surowych przepisów w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony konsumenta, pod warunkiem że upoważnienie to będzie wykonywane z poszanowaniem traktatu (zob. ww. wyrok w sprawie Deutscher Apothekerverband, pkt 64).

35 Z powyższego wynika, że tego rodzaju przepis nie wyklucza konieczności zbadania zgodności spornego środka krajowego z art. 28–30 WE.

36 Co się tyczy zgodności art. 80 § 3 ustawy o ochronie konsumenta z przepisami art. 28 WE, należy stwierdzić, że procedura tego rodzaju jak procedura sporna w postępowaniu krajowym nie dotyczy przywozu, lecz przeciwnie, wywozu towarów z Belgii do innych państw członkowskich.

37 Z uwagi na to, że badanie zgodności wskazanego art. 80 § 3 z art. 28 WE nie ma jakiegokolwiek związku z przedmiotem sporu w sprawie przed sądem krajowym, nie ma konieczności, by Trybunał rozstrzygał ten aspekt pytania prejudycjalnego.

W przedmiocie wystąpienia środka o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego w wywozie w rozumieniu art. 29 WE

38 By odpowiedzieć na pytanie zadane przez sąd krajowy, należy w związku z tym ustalić, czy zakaz ustanowiony w spornym przepisie stanowi środek o skutku równoważnym do ograniczenia ilościowego w wywozie.

39 Należy zbadać zgodność przepisu, takiego jak przepis sporny w postępowaniu przed sądem krajowym, z art. 29 WE, biorąc również pod uwagę wykładnię dokonaną przez władze krajowe, wedle której dostawcy nie mają prawa, by żądać od konsumentów numerów kart kredytowych, nawet jeśli zobowiążą się, że nie skorzystają z nich w celu pobrania zapłaty przed upływem terminu na odstąpienie od umowy.

40 W tym względzie jako środki o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w wywozie zostały zakwalifikowane środki krajowe, które zmierzają właśnie do ograniczenia wywozu i wprowadzenia w ten sposób odmiennego traktowania handlu wewnętrznego w obrębie tego państwa członkowskiego i handlu w drodze wywozu w taki sposób, aby zapewnić szczególną przewagę produkcji narodowej lub

wewnętrznemu rynkowi zainteresowanego państwa, na niekorzyść produkcji lub handlu innych państw członkowskich (wyrok z dnia 8 listopada 1979 r. w sprawie 15/79 Groenveld, Rec. s. 3409, pkt 7).

41 W sprawie przed sądem krajowym zaistniała sytuacja, w której jak wskazał rząd belgijski w uwagach pisemnych, zakaz żądania wcześniejszej zapłaty odbiera zainteresowanym podmiotom gospodarczym skuteczny instrument ochrony przed ryzykiem braku uzyskania zapłaty. Dzieje się tak tym bardziej z tego względu, że sporny przepis krajowy jest interpretowany jako zakazujący dostawcom żądania od konsumentów numerów kart kredytowych, nawet jeśli zobowiążą się, że nie skorzystają z nich w celu pobrania zapłaty przed upływem terminu na odstąpienie od umowy.

42 Jak wynika z postanowienia odsyłającego, tego rodzaju zakaz ma generalnie bardziej znaczące skutki w przypadku sprzedaży transgranicznej dokonywanej bezpośrednio na rzecz konsumentów, zwłaszcza za pośrednictwem Internetu, między innymi ze względu na trudności w dochodzeniu w innym państwie członkowskim roszczeń od konsumentów niewywiązujących się z zobowiązań, w szczególności gdy chodzi o stosunkowo niskie kwoty.

43 W związku z tym należy stwierdzić, że jakkolwiek zakaz, taki jak zakaz sporny w postępowaniu w sprawie przed sądem krajowym, ma zastosowanie do wszystkich podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terytorium kraju, to wpływa on jednak w większym stopniu na wywóz produktów z rynku państwa członkowskiego wywozu niż na wprowadzanie produktów na rynek krajowy tego państwa członkowskiego.

44 Należy w związku z tym stwierdzić, że zakaz — taki jak zakaz sporny w postępowaniu w sprawie przed sądem krajowym — żądania przez dostawców w przypadku sprzedaży na odległość zaliczki lub zapłaty przed upływem terminu na odstąpienie od umowy stanowi środek o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w wywozie. To samo dotyczy nałożonego na dostawców zakazu żądania od konsumentów numerów kart kredytowych, nawet jeśli dostawcy zobowiążą się, że nie skorzystają z nich w celu pobrania zapłaty przed upływem tego terminu.

W przedmiocie ewentualnego uzasadnienia środka o skutku równoważnym

45 Środek krajowy niezgodny z art. 29 WE może zostać uzasadniony jednym ze względów wskazanych w art. 30 WE oraz nadrzędnymi wymogami interesu ogólnego, pod warunkiem że środek ten jest proporcjonalny do zgodnego z prawem, zamierzonego celu.

46 W tym względzie należy stwierdzić, że żaden ze względów wskazanych w art. 30 WE nie ma zastosowania w kontekście sprawy przed sądem krajowym.

47 Należy jednak dodać, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, ochrona konsumentów może stanowić zgodny z prawem cel interesu ogólnego, który może uzasadnić ograniczenie swobodnego przepływu towarów (zob. wyroki: z dnia 20 lutego 1979 r. w sprawie 120/78 Rewe-Zentral, Rec. s. 649, pkt 8; z dnia 23 lutego 2006 r. w sprawie C-441/04 A-Punkt Schmuckhandel, Zb.Orz. s. I-2093, pkt 27).

48 W sprawie przed sądem krajowym nie zostało zakwestionowane, że sporny przepis został ustanowiony w celu zapewnienia ochrony konsumentów, a w szczególności w celu skutecznego wykonywania prawa do odstąpienia od umowy, które zostało im zagwarantowane w art. 6 dyrektywy 97/7.

49 W świetle przyznanej państwom członkowskim na mocy art. 14 dyrektywy 97/7 możliwości stanowienia w dziedzinie uregulowanej tą dyrektywą bardziej surowych przepisów Królestwo Belgii zdecydowało się chronić konsumentów w większym stopniu, zabraniając dostawcom nie tylko nakładania kar umownych w przypadku wykonywania prawa do odstąpienia od umowy, lecz również żądania zaliczki lub zapłaty przed upływem terminu na odstąpienie od umowy. Sporny przepis zmierza w ten sposób do wzmocnienia uprawnienia konsumenta do odstąpienia od stosunku umownego bez troski o zwrot wcześniej uiszczonych kwot.

50 Pozostaje określić, czy omawiany przepis oraz jego interpretacja dokonana przez władze krajowe są proporcjonalne do zamierzonego celu.

51 W tym względzie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, aby taka regulacja krajowa była zgodna z zasadą proporcjonalności, należy zbadać nie tylko, czy zastosowane w niej środki są właściwe do realizacji przewidzianych celów, lecz również czy nie wykraczają one poza to, co niezbędne do osiągnięcia tych celów (zob. wyrok z dnia 14 września 2006 r. w sprawach połączonych C-158/04 i C-159/04 Alfa Vita Vassilopoulos i Carrefour-Marinopoulos, Zb.Orz. s. I-8135, pkt 22).

52 Zakaz żądania zaliczki lub zapłaty przed upływem terminu na odstąpienie od umowy oraz zakaz żądania od kupujących numerów kart kredytowych jest właściwy dla celów

zapewnienia wysokiego poziomu ochrony konsumentów w ramach sprzedaży na odległość, a w szczególności w zakresie wykonywania ich prawa do odstąpienia od umowy.

53 Należy jednak zbadać, czy środek krajowy sporny w sprawie przed sądem krajowym nie wykracza poza to, co niezbędne do osiągnięcia przewidzianego celu, a w szczególności czy mogą istnieć środki równie skuteczne pod względem ochrony konsumentów, lecz mające mniej restrykcyjny wpływ na handel wewnątrzwspólnotowy.

54 Należy bowiem przypomnieć, że jedną ze szczególnych cech umów sprzedaży na odległość jest zachodząca często różnica w czasie wykonania zobowiązań umownych każdej ze stron. Jest zatem możliwe, by konsument był zmuszony do uiszczenia zapłaty za towar przed jego doręczeniem lub, przeciwnie, by dostawca był zmuszony do doręczenia towaru nie uzyskawszy uprzednio zapłaty. Ta różnica w czasie stwarza dla stron umowy szczególne ryzyko niewykonania zobowiązania.

55 Do państw członkowskich należy określenie, przy poszanowaniu prawa wspólnotowego, po pierwsze sposobu, w jakim to ryzyko niewykonania zobowiązania powinno zostać rozłożone pomiędzy dostawcę i konsumenta, a po drugie środków, przy użyciu których strony umowy mogą się przed tym ryzykiem chronić.

56 Jakkolwiek zakaz żądania zapłaty w czasie biegu terminu na odstąpienie od umowy zwiększa niepewność dostawców co do uzyskania zapłaty za doręczony towar, to zakaz ten wydaje się być konieczny dla zapewnienia poziomu ochrony przewidzianego w spornym przepisie. Konsument, który uiścił na rzecz dostawcy zaliczkę, nie jest bowiem w tej samej mierze skłonny do wykonania swego prawa do odstąpienia od umowy, nawet gdy doręczone produkty nie odpowiadają w pełni jego wymogom.

57 Co się tyczy w szczególności nałożonego na dostawców zakazu żądania od konsumentów numerów kart kredytowych, należy wskazać, że zakaz ten jest nierozłącznie związany z zakazem ustanowionym w art. 80 § 3 ustawy o ochronie konsumentów.

58 Zakaz ten wynika bowiem z realizacji przez właściwe władze belgijskie zakazu ustanowionego w przepisie spornym w sprawie przed sądem krajowym i jednocześnie zmierza on do tego samego celu, a mianowicie skutecznego wykonywania prawa do odstąpienia od umowy.

59 W taki sam sposób jak zakaz ustanowiony w przepisie spornym w sprawie przed sądem krajowym, nałożony na dostawców zakaz żądania od konsumentów numerów kart kredytowych jest właściwy do zagwarantowania realizacji zamierzonego celu, jak wynika to z pkt 52 niniejszego wyroku.

60 Jednakże, jak wynika z pkt 85 opinii rzecznika generalnego, nałożony na dostawców zakaz żądania od konsumentów numerów kart kredytowych ma służyć jedynie uniknięciu ryzyka polegającego na tym, że dostawca pobierze zapłatę przed wygaśnięciem terminu na odstąpienie od umowy.

61 W razie ziszczenia się takiego ryzyka zachowanie dostawcy stanowi naruszenie zakazu ustanowionego w przepisie spornym w postępowaniu przed sądem krajowym, który należy uznać za środek właściwy i proporcjonalny do realizacji zamierzonego celu, jak wynika z pkt 54–57 niniejszego wyroku.

62 Należy wobec tego stwierdzić, że nałożony na dostawców zakaz żądania od konsumentów numerów kart kredytowych wykracza poza to, co konieczne do realizacji zamierzonego celu.

63 W związku z powyższym na pytanie przedłożone przez sąd krajowy należy odpowiedzieć, że art. 29 WE nie sprzeciwia się istnieniu przepisu krajowego nakładającego na dostawców, w ramach transgranicznej sprzedaży na odległość, zakaz żądania od konsumentów zaliczki lub zapłaty przed upływem terminu na odstąpienie od umowy, lecz sprzeciwia się on temu, by na podstawie tego przepisu stosować zakaz żądania przed upływem tego terminu numerów kart kredytowych konsumentów.

W przedmiocie kosztów

64 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 29 WE nie sprzeciwia się istnieniu przepisu krajowego nakładającego na dostawców, w ramach transgranicznej sprzedaży na odległość, zakaz żądania od konsumentów zaliczki lub zapłaty przed upływem terminu na odstąpienie od umowy, lecz sprzeciwia się on temu, by na podstawie tego przepisu stosować zakaz żądania przed upływem tego terminu numerów kart kredytowych konsumentów.

Podpisy